

За паэтызацыю падарожжаў і гуманістычную ідэю змены балансу на карысць дабрыні

Ягор Коней, дацэнт кафедры міжнароднай журналістыкі журфака БДУ

Мяркую, што гэты класік жанра фэнтэзі быў варты Нобелеўскай прэміі па літаратуры, бо яго галоўны твор аказаў куды больш значны ўплыў на масавы светапогляд у XX стагоддзі, чым, напрыклад, лірыка італьянца Сальваторэ Квазімода (лаўрэат 1959 года) або паэзія грэка Ёоргаса Сеферыса (лаўрэат 1963 года). Знарок згадаў лаўрэатаў гэтага перыяду, бо менавіта ў 1961 годзе Дж. Р. Толкін намінаваўся на прэмію.

Я меў гонар азнаёміцца з галоўным творам Толкіна ў 1993–м. «Уладар пярсцёнкаў» стаў другой кнігай, якую чытаў, не адрываючыся. (Першай такой была аповесць «Дзікае паляванне караля Стаха» Уладзіміра Караткевіча.) Пачатковыя раздзелы рамана, шчыра кажучы, падаліся такімі нудотнымі, што ледзь не кінуў чытанне. Падрабязнасці грамадскага ладу і побыту хобітаў, між іншым, не адыгралі істотнай ролі ў далейшым расповедзе. Аднак пасля за-

маруджанага «старту» ў сцэне размовы Гэндальфа і Фрода пра Пярсцёнак Усеўладнасці завязваецца нежартоўная інтрыга, якая выводзіць на галоўную тэму трохтомніка — дарогі, поўнай небяспекі, прыгожых краявідаў і непрадказальных спадарожнікаў. Палова першага тома «Уладара пярсцёнкаў» напісана казачна-наіўным, спрошчаным стылем. Аднак чым далей чацвёрка хобітаў-валацугаў адыходзіла ад родных ніў, тым больш рэалістычным рабілася апісанне падзей. Не толькі людзі (другасныя персанажы), але і оркі з гоблінамі набывалі рысы сапраўднай цялеснасці.

У непрадказальным па драматургіі падарожжы Захавальнікаў Пярсцёнка да Ракавой Гары і краявіды, і светапогляд персанажаў з'яўляліся полем супрацьстаяння добра і зла. Пры гэтым станоўчыя героі паводзілі сябе як джэнтльмены: ніхто аніводнага разу не вылаяўся. Нягоднікаў жа яднала выключная рыса: кожны дбаў толькі пра сябе, а паміж жаданнем і яго здзяйсненнем цалкам адсутнічала стадыя сумнення.

Публікацыя «Уладара пярсцёнкаў» у 1954–1955 гадах спарадзіла аматарскі рух «рэканструкцый» і ролевых гульняў. Я і сам удзельнічаў у адной з такіх. (У 2010–м у лесе пад Талочынам іграў рузназнаўцу ў лагеры «вікінгаў» і гераічна «загінуў» у першым жа пабоішчы з «ваўкалакамі».)

Зразумела, чытаў і іншыя творы Толкіна. Яны працягвалі быць нудотнымі і нібыта напісанымі іншым творцам. Толькі «Уладар пярсцёнкаў» падаецца мне вартым Нобелеўскай прэміі, якую прысвоіў бы з фармулёўкай «за паэтызацыю падарожжаў і гуманістычную ідэю, паводле якой кожны ў гэтым шалёным свеце, нават самы дробны і слабы, можа, бы пясчынка на вялізных вагах, сваімі ўчынкамі змяніць сусветны баланс на карысць дабрыні».

